Број 161. У Новом Саду, у среду 23. јула 1908. Година XLIII.

„Застава“ излази сваки дан двапут, а недељом свецем и данима иза недеље и свеца једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље на један месец 2 кр. 70 пот. а на три месеца 8 круна.

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЗАСТАВА

За оглас плаћа се по 12 пот. од сваког крста сваких ситних слова.

Уредништво „Заставе“ је у кући г. Ј. Чанића Администрација „Заставе“ налази се у кући где је Милетићева штампарија у главној ул, бр. 21

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ. (Јутарњи лист.) ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ

Говор

др Александра Рокнића, посланика и члана српске народне радикалне странке на српском народно-црквеном сабору приликом расправе о дневном реду.

Високи Саборе!

Оба поштована известиоца одбора за дневни ред како поштовани г известилац већине тако и г. известилац мањине слажу се у једном, да по § 7. саборског устројства сваком сабору припада право д сам себи опредељује свој дневни ред, али ипак имаде неке разлике између поштоване г. г. известилаца Известилац већине нагласио је нарочито, да се дневни ред сабору не може октроисати ни од кога; поштовани г. известилац мањине само тврди, да сабору не треба да је октроисан дневни ред само од стране угарско владе Али господо, из целог говора г. известиоца мањине произилази, и мени некако изгледа, да би се известилац мањине сложио с тим, да сабору октроише дневни ред автономни орган, који стоји испод сабора Поштовани г. известилац мањине изволео је побркати појмове па по митрополијском савету је из предложног низа предмета створио предлог дневног реда.

Ја држим да нећу повредити дужну дискрецију која се намеће сваком члану митрополијског савета као члану суда, држим да се нећу огрешити о ту дискрецију што ћу издавати тајне митрополијског савета, које се морају чувати, и које се не сматрају као тајне митрополијског савета као суда. Овде се говори о једној административној ствари, па ћу зато бити тако слободан, да признам пред сабором, да сам ја био известилац у митрополијском савету у овом питању па кад сам ја био известилац ја морам отворено казати, да ми ни на крај памети није било нити да митрополијски савет својим једноставним предлогом, да се извесни предмети ставе сабору као предлог за дневни ред, да ће се тиме моћи сматрати да он сабору октроише дневни ред.

Високи саборе!

Г. известилац мањине изволео предлагати не само, да се на прво место дневног реда стави уредба о дотацији свештенства, него је хтео на друго место ставити и питање о избору патријарха, на треће место питање о митрополијској уредби и т д, све тачке о ним истим редом како је то предложио митрополијски савет, који није хтео да предлаже ред расправљања него само низ оних прдмета, које треба расправљати Кад је већина одбора за дневни ред прихватила предлог г. известиоца који је предложио одбору за дневни ред да се на прво место рада саборског стави избор патријарха, онда је већина одбора за дневни ред зато прихватила то мишљење г референта, јер је била тог уверења, да ми данас у автономном животу живимо једним ванредним и незаконским животом. По §. 11, 12, 20 и 21 саборског устројства нема места администраторству То ће ми ваљда признати сва господа — И чим се појави администратор на столици, на којој треба да седи митрополит патријарх онда ми сматрамо тог администратора комесаром. Дужност је наша као већине на коју ви сваљујете сву одговорност, а ми примамо сав терет одговорности, и држимо, да нећемо под тим теретом подлећи него кад свршимо своју дужност, мирне душе ћемо казати, да тиме што смо ставили на прво место дневног реда избор патријарха, да смо тиме хтели да отклонимо једно насиље

Именовање и октроисање администратора дозволићете да је једна насилна ствар којој нема места, и ми хоћемо да створимо законитост, хоћемо да створимо редовно стање, и зато хоћемо да ставимо на прво место дневног реда избор патријарха

Али има још нешто. Нема сумње, да је жеља целог српског народа, бар онога кога представља већина а држим и он га, кога репрезентира мањина, — господа можда неће да буду искрени и то да признаду али тако је у ствари — нема сумње да цео српски народ жели, да што пре има патријарха Па кад се саборска већина не оглушује глас народа, па кад се случајно и круна као уставни фактор приближује гледишту већине, кад се у рескрипту краљевом прихваћа наше становиште, кад се дакле та два становишта поклапају, онда ја само са задовољством констатујем да је то ипак један радостан факт (Граја на левици.) А ми смо само зато proprio motu, не зато што смо морали, нег зато што смо ми то хтели ставити избор патријарха на прво место дневног реда.

Г известилац мањине отворио нам је данас своје срце и своју силну љубав према свештеничкој дотацији

Нека буде уверен, да и ми с њим делимо ту љубав. И ми смо уверени, да се то питање о дотацији мора решити, али ја питам г. известиоца мањине где је та љубав код њега онда кад су посланици из мањине изашли из овога сабора (на десници бурно одобраве) (Св. Прибићевић: Ви сте добили предлог мањине)

Нека ми каже г. известилац мањине где је онда била та његова љубав (у публици жагор)

Потпредседник. Опомињем публику да не квари мир и ред. (Граја се наставља). Прекидам седницу на пет минута. (Настаје прекид седнице.)

(После прекида седнице)

Потпредседник. Настављам прекинуту седницу госп посл. А пл Рокнићима да продужи говор

Др. А. Рокнић Високи саборе! У својој великој, необузданој љубави према уредби о свештеничкој дотацији ипак је поштовани посланик Прибићевић нашао за нужно, да напусти његова странка сабор онда, кад је по назорима само сталне странке био увређен гадашњи патријарх. Дакле зато, што је познатим додатком Дра Мите Мушицкога био тобоже увређен патријарх, напала се увређена и поштована мањина, и заборавила је на уредбу о дотацији свештенства и на све прешне предлоге и напустила је сабор. И срећно је прошла од тога година и по дана и да није било тада таквог вашег поступка ми би смо имали данас решено питање о дотацији.

Али сад поштовани г известилац мањине одбора за дневни ред хоће да створи јунктим између уредбе о дотацији и избора патријарха, а ја ћу му рећи, да стварање таквог јунктима јесте не само непрактична ствар него, да ту има и једна немогућност, да се исходи одобрење таквој једној замашној и огромној уредби као што је уредба о свештеничкој дотацији у оном истом року, у ком редовно сљедује одобрење избора патријарха.

Да је г. известилац мањине читао историје бивших сабора, он би из њих сазнао, да кад год се изабере митрополит-патријарх следује одлагање сабора и за 8 до 10 дана долази потврда избора Питам сад ја г. известиоца мањине, јели могућно да тако велеважну уредбу, као што је уредба о свештеничкој дотацији издејствовати одобрење за 8 дана. Ја ћу доказати г. известиоцу мањине, да не само није читао историју сабора, него није прочитао ни саборско устројство пре но што је држао свој говор

Г Известилац мањине изволео је рећи, да данашње уредбе о дотацији свештенства није нуждан контакт сабора са синодом. А ја ћу упутити г. известиоца на последњу алинеју § 19. саборског устројства који гласи: „Установљење броја и опсега парохија и т. д., оснивање нових и укидање постојећих манастира и т. д... бива са преслушањем архијерејског синода. А знате ли поштовани г. известиоче шта има у нацрту уредбе о дотацији свештенства? — Укидају се протопрезвитерати одно но редуцирају се Господа протопрезвитери престају бити пароси и постају бити један административни орган у епархији и ништа више.

У нацрту за уредбу о дотацији свештенства стоји да протопрезвитери престају бити пароси, а укидају се и места системизованих парохијских помоћника А специјално у оним крајевима, које заступају г. Прибићевић и његова странка у Лици и у Горњој Крајини прецузима се знатна редукција, јер се тамо редуцирају протопрезвитерати од VI на IV.

Потребно је господо, да се спреме сви предувети за санкцију уредбе о дотацији, која се садржи не само у гаранцији, да неће бити октројке него и у коректној законитој препарацији самог закона

Тек кад закон буде одговарао свима уветима ваљано донесеног, тек онда се можемо надати да ће бити и санкције. Али кад ми једном својом новом уредбом друге врсти игнорирамо један свој постојећи закон, онда та уредба неће никада бити санкционисана.

Између осталог г. известилац мањине је изволео пребацити и саборском одбору и саборској већини да се никад нису смели испрсити према угарској влади.

Ја ћу упутити г известиоца мањине на ону херојску борбу саборског одбора око Текелијиног фонда и место да заслужимо пуну хвалу, ширени су против саборског одбора памфлети, да је саборски одбор изгубио тај фонд Мађарима А цео свет зна, да је Текелијин фонд брахијално одузет саборском одбору.

Ви сте господо против свога даљега знања и убеђења бацили памфлете достављене у народ против саборског одбора у којима сте тврдили једну очиту неистину. (Св. Прибићевић: Немојте говорити неистину.) (Вика.)

Бацили сте господине поштоване саборске мањине памфлете (посланик Св Прибићевић: немојте говорити неистину) (бука)

Председник: Молим мир.

Др. А. Рокнић: Поштовани г известилац мањине изволео је рефлектирати на говор кр комесара, који је поставио тезу о епископском карактеру наше цркве, па је изнео да смо се ми с тим становиштем кр. комесара идентификовали и да ни сам Герман Анђелић није стајао на тако клерикалном становишту

Против такове инсинуације ми се најсвечаније ограђујемо, јер ми не признајемо неки епископални карактер наше цркве. која је црква „саборноја“ једна народна а не епископална.

Да је г. Св. Прибићевић прочитао записнике саборских расправа од године 1870 и 1871. нашао би тамо, да је народна странка са личним дром Светозарем Милетићем на челу, водила дивовску борбу против реакционарног становишта

Германа Анђелића који је заступао реакционарно становиште, да је карактер наше цркве епископалан

А сад ћу да покажем г. Прибићевићу како чланови његове странке схваћају народни карактер наше цркве. Чланови самосталне странке, можда су чак и чланови управног одбора самосталне странке, шаљу утоке на министра председника против последње епархијске скупштине у архидијецези зато, што је на истој био председник у капуту а не у мантији и камилавци.

Гласаћу за предлог дра Радивојевића (бурно одобравање, говорнику честитају)

Изјава министра Бурјана.

Од како је у Турској проглашен устав, у свој независној штампи само од себе дошло је сравњивање политичког стања у Турској, која се до сада сматрала земљом, где је највећма ограничена политичка слобода, са стањем у Босни и Херцеговини, где управља цивилизаторка Аустрија. То је дало повода „забринутим“ дипломатама аустријским, да и у томе виде спремање неког преврата у Босни и Херцеговини Ради тога министар Бурјан послао је бечком листу „Цајту“ ову изјаву: Цариградске догађаје и могуће последице ових треба пресуђивати са великом обзирношћу. Исто тако и могући утецај ових на окупиране покрајине. Нема никаква разлога за страховање. Наша је управа изврсна и баш сад ради на извођењу програма изнесеног о делегацијама Крајњи исход ових реформа биће устројства покрајничког сабора. То ће до коначног разбистрења државноправног положаја Босне и Херцеговине потпуно зад вољити потребу становништва Све становништво се не слаже са жалбама муслиманског становништва. Зато стрпљиво и чека стварење владиног реформног програма. Од читаве ове Бурјанове изјаве многи би писали само једну реченицу и то: „Нема никаква разлога за страховање“.

Турска и Бугарска

Угледни турски лист „Икдам“ донео је у прекјучерањем свом броју врло значајан чланак, који приказује турско схватање о односу између Турске и Бугарске У томе своме чланку између осталог пише и ово: По Турску највеће опасности долазе са стране. Па претресајући становиште великих сила, наглашује, да Русија и надаље остаје непријатељ Турској. Руски државници, вели не узимају озбиљно турски устав и још увек жуде за турским покрајинама Затим прелази на Бугарску, па вели за њу, да је она непомирљиви противник Турској Бугарска хоће Мађедонију и Једрене За то оружа своју војску и то је лукавом бугарском кнезу главна сврха. Турска према томе мора нарочито пазити на Бугарску јер све сплетке и заплети долазе отуда.

Није га познао.

За време бављења у Свинемиинде десила се цару Вилхелму ова непријатна. Једног дана хтео је цар да прегледа западну батерију тврђаве. Како је био у цивилном оделу и шешир натукао на очи, стражар га није познао и не хтеде га пустити. На то Вилхелм примети са осмехом, да њему свакако бити слободно унутра. Војник се загледа у њега, позна га, отсалутира и пусти га унутра. Кад је полазио из Свинемиинде, позове пред се цар онога момка, једнога фрајтера, и похвали га за војничко држање му.

Господин Жорж.

Један француски лист доноси о министру претседнику Клемансоу ову белешку. Клемансо иде сваке године у Карлсбад и живи сасвим као и други грађани. Да не би упао у очи, нареди послужницима, да га зову просто господин Жоржом. А да још већма заведе траг, обично говори енглески. Свет мисли о њему, да је богат Кинез, само се носи по европски. Прошле године чим је дошао у бању, пође по вароши. У излогу једнога дућана опази једну карту, на којој је стајало, да се ту у дућану могу добити разне старине, важне по томе што потичу из живота великога државника Француске Клемансоа. — Уђе унутра и заиште те своје старине. Кад тамо, а то беше један извађен зуб и неколико дрвцади за чишћење зуба. Трговац заиште 100 круна. Најзад се погоде за 50 круна и Клемансо купи те „знаменитости“. Сутра дан пролазећи поред тога дућана, опази опет ову карту. Сврне унутра и заиште те нове старине. Опет зуб и неколико дрвцади за чишћење зуба. Само што је цена сад јако поскочила, јер трговац искаше 200 круна. На то Клемансо примети презирним гласом: Све те тричарије не вреде ни 10 круна; и ко вам је уопће тај Клемансо?

Атентат из ваздуха.

По бројавној вести из Петрограда доносимо — да је из једне ваздушне лађе бачена бомба на кочије полицијског шефа. У кочијама није био шеф. Кочијаш и још њих петоро, који су се налазили у близини измрвили их је та паклена справа У колико је истина незнамо, али да је се представити збуњен положај војника у ратно доба, којима стоји и спред и с' лева и десна топови и бајонети под ногама мине, а у ваздуху ваздушне лађе, које сипају ватру.

Рат око — пива.

У Чешкој је дошло до сукоба између пивара и гостионичара. Пивари су решили, да цену пиву повисе за 2 потуре по литри. Гостионичари опет никако неће да пристану на то. Последица ће бити. да публика неће добити пива, те ће морати или прећи у „темперенцлере“ или се помирити са вином.

Противнемачки савез.

Једна пољачка експедиција из Русије приликом посете изложбе у Прагу, покренула је питање да се оснује противнемачка лига, којој би био циљ. да спречава привредно и политичко ширење Немаца. Питање је покренуо пољачки новинар из Варшаве Зван Чеси су се врло радо одазвали. О том ће се ускоро повести разговори у Карлсбаду, камо ће тога ради доћи виђене личности из Русије и Француске.

Бечки бракови и деца.

Беч има сад већ преко 2 милијона становника 1906. године склопљено је свега 18 хиљада 383 бракова. Одтога је 16 хиљада 545 ванбрачних. Ванбрачно је дакле ск ро свако треће дете!

Ширење свемирне мисли по школама.

На интерпарламентарној конференцији мира у Лондону поднео је Аустријанац Хофманстал извештај о томе, како би мисао свемира требало уносити у све школе, велике, средње и основне. У Енглеској и Француској се то већ и ради.

Време.

Према телеграфском извештају од 3. августа може се очекивати променљиво, благо време, на много места киша.

ЛИСТАК.

Међу својима.

— К. М. Станојковић —

(Наставак.)

II.

Када су на баку (трећи део броја одмах до прве катарке) — том морарском клубу, где се претреса сав морнарски живот, — када су дакле дознали, да су Артемјева хтели одвести у француску болницу, а после га оставили на корвети, — сви су се морнари обрадовали другару свом.

Са свију страна падале су примедбе:

— Кад се већ умре, боље међу својима, а не псећи под туђим плотом.

— А шта и говорити о том... Боље га бацити право у море!

— И без попа... Без исповести да даш душу..

— Пих, само шта је доктор измислио! Французима! А добар је!

— Добар, да...

— Врло је млад! Не зна доктор да морнар врло нерадо умире међу туђим људима. Можда је то господи свеједно, али руски морнар на то не радо пристаје! — рече са уважењем стари подофицир Архипов, пушећи своју лушу набијену махорком (малоруски дуван), крај каде с водом, око које се искупило читаво коло морнара.

И повуче неколико димова из луле па одсечно настави:

— То баш и јест оно. И мудар је, и учен, а мало памети има. Помози ти њему, брате мој! А не Французима! Као да је и сам доктор Француз.

За часак замукоше сви, као да решише загонетну намеру лекареву. Реч тако угледног човека, као што је подофицир Архипов, кога су морнари врло ценили са правичности његове, беше, некако, решила загонетку.

И од тог часа нашег милог лекара прозваше морнари из подсмеха „Французи“.

— Шта је, миљи човече, господин фершал (фелдшер), Игњате Степанићу! Зар ће Ванька Артемјев баш да умре?

Са тим речима дочека фелдшера који је баш дошао, не млад, сабијен, црн морнар добродушна лица, Рјаокин По модром носу видела му се главна мана, славни весељак, шаљивчина и причало, древна пијаница, само кад би се дохватио обале, попио би не само све новце но и све ствари своје

(Наставиће се.)

Брзојави „Застави“

Стигли 22 јула

Бан Раух у Бечу.

Будимпешта. Бан Раух преговарао је данас са министром председником Векерлом и државним секретаром Стерењијем.

Одговорни уредник
Константин Брадваровић.

Трговина.

БУДИМПЕШТА, 4. августа 1908. год. (Брзојавни извештај).

Готова роба.

Раж прве каквоће 18 кр. 90 п. до 19 кр. — п.

Раж средње каквоће 18 кр. 70 п. до 18 кр. 80 п.

Зобан за храну 15 кр. 70 пов. до 15 кр. 80 пов.

Зобан за кување пива — кр. — п. до — кр. — п.

Зоб прве каквоће 16 кр. 80 п. до 17 кр. — п.

Зоб средње каквоће 16 кр. 40 п. до 16 кр. 70 п.

Кукуруз домаћи 15 кр. 35 пов. до 15 кр. 50 п.

Термини.

Жито за октобар 22 кр. 76 пов. до 22 кр. 78 п.

Раж за октобар 1908. 19 кр 26 п. до 19 кр 28 п.

Кукуруз за август 1908. 51 кр 12 пов до 15 кр. 14 п.

Све од 100 кила.

ЗА СВОЈУ ПАПУЧАРСКУ РАДЊУ
потребујем
2 ваљана момка,
који могу одма у радњу ступити, а плата је 4 круне од туцета.
ДУШАН ПУТНИК,
913 2—2 Нови Сад.

ТРЕБАМ
ДВА ДОБРА
ОПАНЧАРСКА ПОМОЋНИКА
Место стално, добра плата.
Кириви Василијевић,
950 1—3 опанчар у Земуну.

Кућа на продају.
Продајем кућу
из слободне руке, у Петефијевој улици број 76 — Упитати куће газду
Софију Величковић,
952 1—3 Нови Сад.

СОБА
елегантно намештена, са сепаратним улазом, за 15. август, издаје се у ћурчијској улици бр. 28. 918 1—2

КРОМПИРА
нова роза, рана нуди вагонима најјефтиније
Александар Мудрок.
928 4— Митровица (Срем).

Имам на продају
ОВОГОДИШЊУ РЕПИЦУ
за семе или за уље, Ко жели, да купи више од 5 метара плаћа 30 К. од метера, а мање од 5 метара пак по 40 К; репицу добија свако постављену на жељезничку станицу Такође се засебно рачунају по умереној цени или се имају слати франко. Обавештаје даје и мустре шаље уз попљску марке
Богољуб Јовановић
911 2—2 Срп. Елемир.

Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.